

Нови Катихизис против вере Отаца

*Епископ Фотије -
архимандрит Филарет*

Пракса је у римокатоличкој цркви да с времена на време, не тако често, али зато доследно, званично објављује официјелни Катихизис у коме, сходно времену и приликама у којима свет живи, саопштава своје званично учење. Такав Катихизис ватиканске катихете су објавиле 1992. године. Макар само и летимично прелиставање овог најновијег дела, за православног читаоца оставља веома јасан и недвосмислен утисак: што се тиче римокатоличке цркве, она и у овом свом најновијем Катихизису као званичном документу, доследно се држи свих, кроз дугу историју, уведених новотарија у вери и учењу.

Православни хришћански свет данас, који је по цену понекад великих жртава, остао веран и љубоморно до краја предан истинитом залогу вере, учења и Светог Предања Цркве, има свакако потребу, не због себе само, да се макар само делимично осврне на овај Катихизис и његове катихете а самим тим и римокатоличке вернике у васцелом свету. То

су управо прошле године (1993) и учинила двојица православних Француза, епископ Фотије и архимандрит Филарет, који, узгред буди речено као православци живе географски на Западу, и имају добар увид у учење и живот Римокатоличке цркве данас. Они су, наиме, следећи вековно искуство православног хришћанства, без велике полемике, смирено, чињеницама и примерима из вере и живота Цркве, указали на најзначајније погрешке и неопростиве догматске заблуде ватиканских вероучитеља. Показали су, а то у овом случају није било ни много тешко учинити, да римско богословље, и ово најновије као и оно старије, и ако у неким својим сегментима и макар вербалним покушајима, настоји да се смести и поново врати Предању и вери Светих отаца Цркве из које су давно истргнути и исчупани, међутим такав покушај, као и вековима раније, у супротности је и великом раскораку са Предањем и вером Отаца Цркве у основним богословско-догматским тачкама вере и живота по тој вери.

Катихизис, просто речено, само вешто, на савремен и додуше модеран и технички врло приступачан начин, понавља и чак наглашава, историјски недозвољене догме,

које су вековима биле стране и туђе бићу Цркве и њеног верујућег народа. Многе од њих као неосноване, управо у наше време негирају и многи верници римске цркве као и сами историчари римокатолицизма и римоцентризма.

Поднаслов ове књиге је "Православни одговор". Ова књига то и јесте. Њени аутори, износећи погрешке и заблуде у Катихизису, које су само поновљене и цементиране, истовремено, укратко дају шта и како Црква о томе учи, а све је поткрепљено Предањем, Светим Оцима и Васељенским саборима. Иначе, ова не тако обимна књига има пет краћих одељака. Најпре се почиње са римском саблазном новотаријом која руши сам темељ хришћанске вере, догму или веру Цркве у Бога као Свету Тројицу, која је формулисана још у 4. веку. Реч је најме о додатку Филиокве (и Сина), да Дух Свети происходи и "од Сина". Вера Цркве се не може мењати. Заповест је и вера Цркве, која живот значи, "да ни ми, нити ико други мења, и једну реч која се тамо налази, пазећи да чак и најмањи слог буде изгубљен..." (Св. Кирило Александријски). Писци Катихизиса су овде учинили чак и материјалну грешку кад су насловили "Никеоцариградски Символ вере" са филиокве.

Наши аутори зато доносе интегрални и оригинални текст Символа вере, без додатка. То је вера коју исповедамо на крштењу и на Светој литургији пред причешће, и она је непроменива.

Други део ове књиге под насловом "Еклисиологија страна Предању Цркве" (стр. 35 - 50), бави се папским првенством. Наводе мисао савременог православног француског богослова Патрика Рансона који сматра да је управо погрешно учење о филиокве просто изазвало духовну потребу у западној цркви, "приморао је Латине да уведу стварне посреднике између Бога и људи", односно римске папе, заменика (викаријус) Божјег на земљи (стр. 34). Дошло је најме до покретања "првенства части" у "првенство власти", а ово прво су хришћани увек признавали римским епископима када су они били православни. Овом новотаријом крше се: библијска вера, учење Отаца Цркве, канони 3. Другог, 28. Четвртог и 36. Шестог Васељенског сабора. Тако римске катихете у свом Катихизису пишу: "Папа је Петров наследник и вечни принцип и видљиви темељ јединства који повезује, било епископе, било мноштво верника...Нема васељенског сабора, ако није потврђен или

прихваћен од Петровог наследника" (Катихизис, поглавље 884). Године 1870. први сабор у Ватикану прогласио је папину непогрешивост, што је бесмислено. У будућности се може очекивати да римска црква срочи и свету "објави" још неки, до сада, непознати догмат?!

Када је реч о Светим тајнама Цркве, наши аутори полазе од становишта Цркве да је она по свом бићу тајна: "Ограничити се на седам тајни, значи свести силу Светог Духа на меру неке људске философије" (стр. 52). Символика броја седам Св. тајни особито је на Западу вековима подржавана и неприкосновено прихватана захваљујући одлукама Тридентског сабора у 16. веку. Ту је и учење *ex opere operato* (из дела дејство), подразумева аутоматско, просто механичко дејство Св. тајни, без, како Црква православна верује, вере, побожности, молитве као призива (епиклеза). Или пак став *in persona Christi* (поглавље 875 и 1548): "Ја те крштавам..." и "Ја,...вам опраштам грехе...", које изговарају римокатолички свештеници, уместо: "Крштава се..." и тако даље, како стоји у богослужбеним књигама православне Цркве. Довољно је, када су Свете тајне у питању, стоји у Катихизису, само чинити или хтети чинити

онако како чини римска црква, и свештенорадње су ваљане. Даље, три Свете тајне: Крштење, миропомазање и свештенство, имају вечни и неизгладиви карактер (неизбрисиве су) (поглавље 1121 и 1582). Иако има и не одриче се великог броја новина у тајнама и обредима, Римокатоличка црква, то је макар јасно речено у најновијем Катихизису, ипак признаје оно што је православље сачувало: "Источне цркве које нису у пуном општењу са римокатоличком црквом служе евхаристију са великом љубављу. Ове цркве, иако одвојене, имају истините тајне, пре свега у апостолском предању..." (Катихизис, поглавље 1399).

Четврти део књиге коју приказујемо бави се човековим личним спасењем у светлу Катихизиса. Замерке у тој области су упућене пре свега на учење о пореклу зла у свету и човеку. Катихизис и ту има доста недоследности и недоречености, као: "Зашто Бог није створио тако савршен свет да никакво зло не може у њему постојати?" Или: "Први човек је поседовао смртну природу" (Катихизис, поглавље 1008). "Зашто Бог није спречио човека да греши?", као и одговор, да је то допустио, да би постигао веће добро (Исто, поглавље 412).

Овде наши аутори једноставно не полемишу много, само наводе нека од познатих мишљења Светих отаца, у првом реду Св. Василија Великог: "Да Бог није творац зла", као и "да физичко зло које сналази људе није само плод гнева и освете Божије, него је пре свега лек за морално зло". Бог, сем тога лечи колективне грехе колективним казнама. Што се тиче првородног греха и његовог вредновања, узрока и последица, наши аутори наводе по том питању познати став Св. Теофила Антиохијског (2. век): "Адам је, дакле, само био способан да буде и једно и друго (и смртан и бесмртан)". Православни такође одбацују безусловно наслеђе првобитног греха, јер: "...душа није ништа погрешила пре уласка у овај свет. Дошли смо без греха, и грешимо по слободи" (Кирило Јерусалимски). "Многи су постали грешници, не зато што су погрешили са Адамом, већ зато што имају исту природу као Адам, односно природу која је пред законом греха" (Кирило Александријски).

Православљу такође није примерено ни учење о Богу који тражи задовољење, односно сатисфакцију за наше грехе. Бог нас, пре свега спасава из љубави према нама, а не да је то некакво јуридик-

ко задовољење и грубо свођење тајне искупљења и спасења човека на учење о Богу који изабљује људе (стр. 82).

Наравно, ту је и неизбежни Аугустин и његово, пре свега спорно богословље о тајни људске слободе и тајни Божије благодати, односно учење о предодређивању. Писци најновијег Катихизиса римокатоличке цркве, како то добро примећују наши аутори, просто се колебају, да ли да, после толико векова, жртвују Аугустина и Тридентски сабор, или још безболније, да им макар за нијансу, дају ипак нешто друкчије тумачење које је много ближе учењу православне Цркве које је вековима љубоморно чувано. Овде се само може приметити, свакако није лако, али, можда никада ипак није за повратак Истини касно!

Православним критичарима најновијег Катихизиса нису промакле и најновије новотарије римокатоличке цркве: учење о непорочном зачећу Дјеве Марије Богородице (учење озваничено пре стотридесет година, 1854. (Катихизис, поглавље 491): "Блажена Дјева Марија била је, од првог тренутка зачећа благодаћу и посебном добротој Свемогућег Бога, због заслуга Исуса Христа Спаситеља за род људски, сачувана нетакну-

та од сваке прљавштине првородног греха". Православљу и Цркви је исто тако страно и непримерено поштовање и култ светог срца, које се заснива, по речима папе Пија XII из 1956. године, "на начелу по коме ми знамо да његово срце, као најплеменитији део људске природе, је ипостасно сједињено личности Логоса Божијег; и зато му треба одавати исти култ којим црква поштује личност Сина Божијег оваплоћеног".

Наравно, ту су и многа друга учења страна православ-

љу. Овде су само наведена и укратко коментарисана нека од њих, по нама најкарактеристичнија. Свакако ће тих учења и обреда бити у будућности још, јер у природи греха, кад се погреши једанпут у нечему важном, грешењу нема краја, наравно, ако се не поправљамо и не кајемо. То између осталог, макар за православне, показује и најновији Катихизис пун, и старих и нових новотарија у вери и учењу римокатоличке цркве.

Ђакон Радомир Поповић